

נוצות בפייסבוק

מאת: רחל שרנסקי דנציגר

לפני כמה שבועות הגבתי על פוסט של ידיד בפייסבוק. יידי הגיב בתוקפנות, שגרמה לי להגיב בתוקפנות משלי, שגרמה לאדם זר להתערב עם הערה לא קשורה, שגרמה לזרים ומכרים להגיב בלעג, שגרם לי להתגונן וליידידי לתקוף... ולפני שהבנו מה קורה ועל מה אנחנו מתווכחים בעצם, המילים שניגרו מבין אצבעותינו נמלאו חיים משלהן, כמו המטאטאים בשולית הקוסם של דיסני.

המילים הלכו ומלאו את המסך, הלכו ונעשו קוצניות יותר וידידותיות פחות, הלכו וגידלו שלוחות מכוערות. פלוני לחץ על "שתף" ואל-מוני תייג חברים ולפני ששמנו לב, המילים עלו על גדות מסכיני וזלגו לרחבי הרשת, אל מסכיהם של זרים עם מילים קשות משלהם.

שבועות חלפו והויכוח חדל להעסיק אותי, או לפחות כך חשבתי. אך הצלקות שהוא הותיר בי התלקחו מחדש כאשר קראתי לבני את ספרו של שלמה אבס, "נוצות ברוח", שספריית פיג'מה חילקה השנה לילדי כיתות א'. קראתי באי נוחות הולכת וגוברת על רכלנית העיירה, המפיצה עלילות שווא מכוערות על שכניה ומכריה. כאשר הרב המקומי מזמן אותה לביתו, היא מצהירה בחיוך "אני לוקחת את המילים שלי בחזרה", והרב מבין שהיא אינה מבינה את חומרת מעשיה. הוא מורה לה לקרוע כר בכיכר העיר ולאסוף חזרה את כל הנוצות שיעופו מתוכו. אך הנוצות מתפזרות ברוח, והרכלנית לומדת שנוצות – כמו מילים שכבר עברו מפה לאוזן – אי אפשר פשוט 'לקחת חזרה'.

בני התעניין בסיפור, שאל מהן 'שמועה' ו'רכלנית', והסביר בעצמו את המסר לאחותו הקטנה. אבל בעוד שהוא נהנה מהסיפור, וביתי מתשומת הלב, אני רק חיכיתי לשעות הלילה. ברגע שהילדים סיימו סוף סוף להתכרבל במיטה ולבקש רק עוד כוס מים/סיפור/נשיקה אחת, מיהרתי להדליק את המחשב ולבדוק מה קרה למילים שפיזרתי בפייסבוק.

התחלתי מהמילים עצמן. במנותק מלהט הויכוח יכולתי לראות כמה נוקשות הן היו, כמה בלתי מתפשרות יחסית לעמדות שלנו, המתונות בסך הכול. ראיתי איך פעם אחר פעם, הגבנו בלי להבין זה את זה עד הסוף, והמילים רק הלכו והרחיקו אותנו מהבנה אמיתית. אלו לא היו המילים המחויכות שהיינו בוחרים לו שוחחנו פנים אל פנים. אלו לא היו מילים של יידידים.

אחר כך ניסיתי לראות מה המילים שלנו חוללו מעבר לשיחה שלנו זה עם זה. כמו הנוצות בסיפור, התפוצה של המילים שלנו הייתה מרשימה: הן לא עפו אל מעל למגדל או מעבר לנהר, כמובן, אך הן אכן חצו אוקיאנוסים ומגזרים וקיטובים פוליטיים, ויצרו בדרכן משקעים חדשים של מרירות. כאן הן הוצאו מהקשרן וחיזקו את טינתו של פלוני ל"דתיים האלה", שם הן שוסו לתוך ויכוח לוהב בין זרים על מוסריותה של מדינת יש"ר. ככל שהן התרחקו מאיתנו, הצטברו סביבן מילים קשות עוד יותר, מילים אכזריות, וכל המכלול הלך והתגלגל לו בעולם כמו כדור שלג הרסני.

לפחות, חשבתי, מילים כתובות אפשר לקחת חזרה. בניגוד לנוצות בסיפור, המילים שלי ניתנות לאיתור ומחיקה. אבל לפני שהספקתי ללחוץ על "מחק" הבנתי שהנזק תפח מזמן מעבר לגבולות האותיות שהקלדתי, המילים שבחרתי, והעולם הוירטואלי עצמו. הריחוק ביני לביין יידידי לא יתפוגג עם העלמות המילים. זרים שהתווכחו סביב המילים שלנו אולי כבר שכחו היכן ראו אותן, אך המשקעים ביניהם לביין יידידיהם ומכריהם לא יעלמו בן לילה.

מילים אפשר למחוק, אבל אי אפשר, לא באמת, לקחת אותן בחזרה.

כיביתי את המחשב, הרמתי את הפלאפון, והתקשרתי לידיד שאיתו התווכחתי כדי לתאם שיחה פנים אל פנים. בזמן שחיכיתי למענה חשבתי על הרכלנית מ"נוצות ברוח", שיושבת לבד בחדרה בסוף הסיפור. אולי בעידן הוירטואלי, לא מספיק לשתוק כדי לתקן את הנזק. אולי צריך דווקא לצאת מהחדר, ולשוחח מחוץ להשפעתו המקצינה של המסך.